

เสนาศึกษา

ลิกขกาโม ถาวโรติ

เล่มที่ ๕๐ ตอนที่ ๔ กรกฎาคม - สิงหาคม ๒๕๕๗

ISSN 0857-5002

คำนิยมหลัก ๑๒ ประการ

๑. มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
๒. ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน มีอุดมการณ์ในสิ่งที่ดีงาม เพื่อส่วนรวม
๓. กตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์
๔. ใฝ่หาความรู้ หมั่นศึกษาเล่าเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม
๕. รักชาติวัฒนธรรมประเพณีไทยอันงดงาม
๖. มีศีลธรรม รักษาความสัตย์ หวังดีต่อผู้อื่น เผื่อแผ่และแบ่งปัน
๗. เข้าใจเรียนรู้การเป็นประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่ถูกต้อง
๘. มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย ผู้น้อยรู้จักการเคารพผู้ใหญ่
๙. มีสติรู้ตัว รู้คิด รู้ทำ รู้ปฏิบัติตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
๑๐. รู้จักดำรงตนอยู่โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำรัสของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รู้จักอดออมไว้ใช้เมื่อยามจำเป็น มีไว้พอกินพอใช้ ถิ่นเหลือก็แจกจ่ายจำหน่าย และพร้อมที่จะขยายกิจการเมื่อมีความพร้อม เมื่อมีภูมิคุ้มกันที่ดี
๑๑. มีความเข้มแข็งทั้งร่างกาย และจิตใจ ไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่ำ หรือกิเลส มีความละอายเกรงกลัวต่อบาปตามหลักของศาสนา
๑๒. คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม และของชาติ มากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง

เสนาศึกษา เล่มที่ ๕๐ ตอนที่ ๔ กรกฎาคม - สิงหาคม ๒๕๕๗

สารบัญ

เสนาศึกษา เล่มที่ ๘๐ ตอนที่ ๔ เดือน กรกฎาคม - สิงหาคม ๒๕๕๗

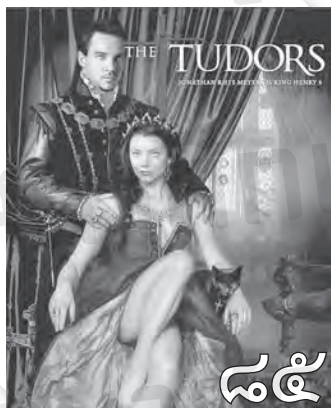

★ ปวงประชาเป็นสุขสานต์

ข้าว: รอยยิ้มของชาวนา: กับการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนตามแนวพระราชดำริ

★ พิธีจตุอาร์ยธรรมแห่งโลกตะวันออก
ใน ๒๔ ชั่วโมง ผ่านนครกัลกัตตา

★ Beheaded Anne Boleyn: The
Second Queen of Henry VIII

- ★ ทฤษฎีสงคราม ๒๔
- ★ นักเรียนนายร้อยอ่านตรงนี้ ๒๙
- ★ มองญี่ปุ่นไทยในสงครามโลกครั้งที่ ๒ (ตอน ๕) ๓๕
- ★ ทำไมกองกำลังทางทหารจึงเป็นที่พึ่งสุดท้าย
ที่สังคมไทยต้องการ.....๔๑
- ★ รากไทย: หิริภุชชัย..... ๔๕
- ★ จำพนม ๔๙

★ เปิดโลกความรู้เทคโนโลยีป้องกันประเทศ
อาวุธอานุภาพทำลายล้างสูง: อาวุธชีวภาพ

- ★ เรื่องเล่าบนเตาไฟ..... ๕๗
- ★ ประเทศอิสราเอล ๖๑
- ★ ศิลปการปกครองคน ในสามก๊ก ๗๑
- ★ ความเครียดมีผลต่อสุขภาพอย่างไร ๗๖
- ★ ภาษาอังกฤษร่วมสมัย ๘๒
- ★ คน (ละ) ร้อยเรื่องเดียวกัน
ตอน ประสบการณ์เฉียดตาย..... ๙๑
- ★ มีขงดีมาฝาก ๙๗
- ★ เคล็ดลับเกร็ดความรู้..... ๑๐๑
- ★ ใครอะไรที่ไหน ๑๐๒
- ★ พุทธวจน ๑๐๓
- ★ ประกวดสุนทรพจน์..... ๑๐๗

ความคิดเห็นของผู้เขียนในหนังสือฉบับนี้ ไม่มีส่วนผูกพันกับทางราชการแต่ประการใด

ปวงประชาเป็นสูงศักดิ์

ข้าว: รอยยิ้มของชาวนา:

กับการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนตามแนวพระราชดำริ

น.ส.อำภา ช่างเกวียน

ฤดูทำนาในประเทศไทยปกติจะเริ่มราวเดือนพฤษภาคมถึงเดือนกรกฎาคมของทุกปี แต่ในปีที่ฝนทิ้งช่วงนานทำให้ขาดแคลนน้ำในการทำนา กรมอุตุนิยมวิทยาได้วัดปริมาณน้ำฝนในช่วงวันที่ ๑ - ๖ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๗ พบว่าปริมาณน้ำฝนน้อยกว่าเกณฑ์เฉลี่ยถึงร้อยละ ๒๓ กรมชลประทานจึงแนะนำให้ชาวนาลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาบางส่วนเลื่อนฤดูการทำนาออกไปต้นเดือนสิงหาคม และหากฝนยังตกน้อยก็จะส่งผลกระทบต่อการทำนาปรังในปี ๒๕๕๘ และหากยังน้อยกว่าเกณฑ์เฉลี่ยก็อาจต้องงดการทำนาปรังในปี ๒๕๕๘ ด้วยปัญหาเรื่องน้ำเป็นปัญหาที่ชาวนาส่วนใหญ่ต้องเผชิญ เนื่องจากร้อยละ ๗๓ ของพื้นที่เพาะปลูกข้าวของชาวนาไทยอาศัยน้ำฝน ดังนั้นผลผลิตจึงขึ้นอยู่กับสภาพดินฟ้าอากาศ

นอกจากปัญหาการขาดแคลนน้ำแล้ว สิ่งหนึ่งที่ชาวนาต้องประสบคือ ปัญหาเรื่องผลผลิตและราคาข้าว อันเป็นปัจจัยสำคัญในการหล่อเลี้ยงและ

ขับเคลื่อนวิถีชีวิตชาวนา ในสมัยก่อนชาวนาทำนาตามวิถีธรรมชาติ ใช้แรงงานเป็นหลัก แต่ในปัจจุบันกระบวนการทำนาเปลี่ยนแปลงไป ชาวนาอาศัยเครื่องจักรในการทำงานเพิ่มขึ้น ฟังฟังปุ๋ยและสารเคมี เปลี่ยนแปลงสายพันธุ์ข้าวที่เคยปลูกโดยหันมาปลูกข้าวสายพันธุ์ที่มีรอบการเก็บเกี่ยวเร็วขึ้น เพื่อให้ได้ผลผลิตที่รวดเร็วทำให้ในแต่ละปีทำให้สามารถทำนาได้หลายรอบ ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นส่งผลให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมาอันได้แก่ ต้นทุนการผลิตสูง ดินเสื่อมสภาพ ผลผลิตลดลงและขาดคุณภาพ ข้าวไม่มีราคา และชาวนาเป็นหนี้สิน

หลายปีที่ผ่านมาชาวนาเริ่มมีการตื่นตัว เกิดการรวมกลุ่มกันในหลายพื้นที่เพื่อหาทางออกในการแก้ปัญหา ยกตัวอย่างเครือข่ายเกษตรกรทางเลือกภาคอีสาน ใน พ.ศ. ๒๕๕๔ (Alternative Agriculture Network - Esan) ได้มีการหารือวิเคราะห์ ถึงปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาของชาวนาทั้งระบบ โดยมีแนวคิดสำคัญในเรื่องการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ทั้งกลไกการตลาดการผลิตและการเพิ่มคุณภาพชีวิตของชาวนา ในทิศทางที่สนับสนุนส่งเสริมศักยภาพและบทบาทของเกษตรกร เน้นสร้างความรู้ให้เกษตรกร ลดต้นทุนการผลิต เพาะปลูกตามความต้องการของตลาด แปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิตให้มากขึ้น และให้มีการรวมกลุ่มกันทั้งภาคชุมชนและสังคมเพื่อให้เกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองได้

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงตระหนักและชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการพึ่งตนเองมาช้านาน พระองค์ทรงมีพระราชดำริถึงการพึ่งตนเองว่าเป็นรากฐานสำคัญประการหนึ่งของการพัฒนาประเทศ ทรงสนับสนุนการดำเนินงานด้านการเกษตร โดยเฉพาะเรื่องข้าว ทรงทุ่มเทเพื่อการศึกษาวิจัยและพัฒนาข้าวอย่างต่อเนื่อง โดยทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้กรมวิชาการเกษตรดำเนินการวิจัยและส่งเสริมการปลูกข้าว ตลอดจนการปรับปรุงระบบการผลิตข้าวในโครงการศูนย์การศึกษาพัฒนาตามแนวพระราชดำริ ๖ แห่ง ซึ่งกระจายอยู่ที่ภูมิภาค

ด้านการขาดแคลนน้ำ พระองค์พระราชทานพระราชดำริ “ทฤษฎีใหม่” เพื่อแก้ปัญหาสำหรับพื้นที่ที่อยู่ในเขตที่มีฝนค่อนข้างน้อยซึ่งส่วนใหญ่เป็นนาข้าว มีความเสี่ยงกับความเสียหายเนื่องจากความแปรปรวนของดินฟ้าอากาศและฝนทิ้งช่วง ทฤษฎีใหม่เป็นวิธีการบริหารจัดการแหล่งน้ำและที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีการคำนวณโดยหลักวิชาการเกี่ยวกับปริมาณน้ำที่จะกักเก็บให้เพียงพอต่อการเพาะปลูกได้ตลอดปี นอกจากนี้ยังมีการแบ่งพื้นที่ออกเป็นสัดส่วนร้อยละ ๓๐:๓๐:๓๐:๑๐

ส่วนที่หนึ่ง ร้อยละ ๓๐ เป็นบ่อเก็บน้ำฝนสำหรับอุปโภคบริโภค ใช้รดน้ำพืชเมื่อแล้งหรือเพาะปลูกพืชอายุสั้นราคาดี

ส่วนที่สอง ร้อยละ ๓๐ ใช้สำหรับปลูกข้าว เนื่องจากข้าวเป็นอาหารหลักของคนไทย จึงควรปลูก

ให้มีปริมาณที่เพียงพอสำหรับการบริโภคตลอดปี

ส่วนที่สาม ร้อยละ ๓๐ ใช้สำหรับปลูกพืชสวน ไม้ยืนต้น พืชผักและพืชไร่แบบผสมผสานเพื่อใช้บริโภคและจำหน่าย

ส่วนที่สี่ ร้อยละ ๑๐ สำหรับที่อยู่อาศัย ถนน ทุ่งข้าว โรงเลี้ยงสัตว์และเลี้ยงปลา

โครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณวัดมงคลชัยพัฒนา จังหวัดสระบุรี ตามแนวเกษตรทฤษฎีใหม่ ได้พิสูจน์แล้วว่าการบริหารจัดการน้ำและที่ดินสามารถแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำ ช่วยเพิ่มผลผลิตให้สูงขึ้น ทำให้เกษตรกรมีข้าวและอาหารเพียงพอสำหรับการบริโภคและมีรายได้พอเลี้ยงชีพตลอดปี

นอกจากนี้ยังมี**โครงการฝนหลวง** อันเกิดจากพระราชดำริขั้นตอนหนึ่งว่า “นำมีการค้นคว้าทดลอง นำเทคโนโลยีมาทำฝนเทียม ซึ่งใช้ได้ผลดีในต่างประเทศ เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของราษฎร” กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้รับสนองพระราชดำรินี้ โดยจัดตั้ง “โครงการค้นคว้าทดลองการทำฝนเทียม” ขึ้นใน พ.ศ. ๒๕๑๒ และปฏิบัติการฝนเทียมกรรมวิธีใหม่ช่วยเหลือราษฎรสำเร็จครั้งแรกในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๔

นอกจากนั้นยังพระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์เกี่ยวกับการค้นคว้าวิจัยและพัฒนาพันธุ์ข้าวอย่างต่อเนื่อง ใน พ.ศ. ๒๕๐๔ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้กรมการข้าว (กรมวิชาการ

เกษตรในปัจจุบัน) ดำเนินการทดลองเพาะปลูกข้าวพันธุ์ต่าง ๆ เพื่อทำการศึกษานาบริเวณสวนจิตรลดา ปัจจุบันเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ได้จากนาทดลองจะนำไปใช้ในพระราชพิธีพืชมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ และนำไปบรรจุของจัดเป็น **“พันธุ์ข้าวทรงปลูกพระราชทาน”** แจกจ่ายพสกนิกรและเกษตรกรทั่วประเทศ เพื่อบำรุงขวัญให้กำลังใจแก่เกษตรกรที่ถือเป็นกระดูกสันหลังของชาติ

พระราชพิธีพืชมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญในปีแรก (พ.ศ. ๒๕๐๓) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงมีพระราชดำรัสพระราชทานแก่กลุ่มชาวนาที่มาเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทว่า

“ข้าพเจ้ามีโอกาสได้ศึกษาและทดลองทำนามาบ้าง เพราะทราบดีว่าการทำนานั้นมีความยากลำบากเป็นอุปสรรคอยู่มากน้อย จำเป็นต้องอาศัยข้าวพันธุ์ดี และต้องใช้วิชาการต่าง ๆ ด้วย จึงจะได้ผลเป็นล่ำเป็นสัน อีกประการหนึ่ง ที่นานั้นเมื่อสิ้นฤดูทำนาแล้ว ควรจะปลูกพืช อื่น ๆ บ้าง เพราะจะเพิ่มรายได้ให้อีกไม่น้อย ทั้งจะช่วยให้ดินร่วน ช่วยเพิ่มปุ๋ยจากพืช ทำให้ลักษณะเนื้อดินดีขึ้น เหมาะสำหรับจะทำนาในฤดูต่อไป”

การวิจัยและพัฒนาพันธุ์ข้าวสายพันธุ์ต่าง ๆ มีทั้งพันธุ์พื้นเมือง และพันธุ์ที่ได้รับการพัฒนาจากพันธุ์พื้นเมือง เพื่อนำมาปลูกให้ได้ผลผลิตสูง ต้านทานโรคและแมลง คุณภาพการหุงต้มดี และผลจากการพัฒนานี้เอง ทำให้ปัจจุบันพันธุ์ข้าวไทยสามารถพัฒนาไปสู่ข้าวที่มีคุณค่าทางโภชนาการสูง ช่วยแก้ปัญหาเรื่องคุณภาพข้าวแก่ชาวนาไทยได้

เป็นอย่างดี เมื่อข้าวมีคุณภาพดีก็ย่อมเป็นที่ต้องการของตลาด

ระบบสหกรณ์เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่พระองค์พระราชทานเพื่อแนะวิธีการแก้ไขปัญหาการค้าข้าวทรงส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มกันเพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรอง และการพึ่งพาตนเองของชุมชน ดังพระราชดำรัสที่ว่า

“...อันนี้เป็นปัญหาสำคัญถ้าจะแก้ปัญหานี้ ก็จะต้องแก้จุดนี้ ต้องแก้ด้วยการรวมกลุ่มเป็นกลุ่ม ผู้บริโภคเหมือนกัน แล้วก็ไปติดต่อกับกลุ่มผู้ผลิต โดยที่ไปตกลงกันและอาจจะต้องตั้ง หรือไปตกลงกับโรงสีให้แน่ จะได้ไม่ต้องผ่านหลายมือ ถ้าทุกคนที่บริโภคข้าวตั้งตัวเป็นกลุ่ม แล้วก็ไปซื้อข้าวเปลือก แล้วไปพยายามสีเองหรือให้ผู้แทนของตัวเองสี ก็ผ่านมือเพียงผู้ที่ผลิต ผู้ที่สี และผู้ที่บริโภค ก็ตัดปัญหาอันนี้ (คนกลาง) ลงไป”

ข้อดีของระบบสหกรณ์ คือสอนให้ราษฎรรู้จักช่วยเหลือตัวเอง ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ลดการเอาเปรียบของพ่อค้าคนกลางและนายทุน ลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มราคาผลผลิตของตนเอง **โครงการสหกรณ์ตามแนวพระราชดำริครอบคลุมถึงกิจการโรงสีข้าว ธนาคารข้าวและธนาคารโค-กระบือ**

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชประสงค์ให้จัดตั้ง “ธนาคารข้าว” เพื่อช่วยเหลือราษฎรในถิ่นทุรกันดารหรือยามที่ราษฎรประสบภัยพิบัติทางธรรมชาติ โดยมีการรวมกลุ่มทำบัญชีเยี่ยม-คืนข้าวพร้อมดอกเบี้ยจำนวนเล็กน้อยตามที่ตกลงกัน ข้าวที่เป็นดอกเบี้ยจะสะสมไว้เป็นส่วนรวม

การจัดตั้งโรงสีข้าวเริ่มขึ้นใน พ.ศ. ๒๕๑๔ เพื่อทำการทดลองสีข้าวและสร้างยุ้งฉางเก็บข้าว นอกจากนี้ยังรับซื้อข้าวเปลือกจากชาวนาและกลุ่มสหกรณ์ในราคาเป็นธรรมเพื่อนำมาสีเป็นข้าวสาร และข้าวซ้อมมือจำหน่ายเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับชาวนา

ส่วนธนาคารโค-กระบือนั้นมีพระราชดำริว่า “ธนาคารโคและกระบือก็คือ การรวบรวมโคและกระบือ โดยมีบัญชีควบคุมดูแลรักษาแจกจ่ายให้ยืมเพื่อใช้ประโยชน์ในการเกษตรและเพิ่มปริมาณโคและกระบือตามหลักการของธนาคาร ธนาคารโคและกระบือเป็นเรื่องใหม่ของโลกเพราะปัจจุบันมีความคิดแต่จะใช้เครื่องกลไกเป็นเครื่องทุ่นแรงใน

กิจการเกษตร แต่เมื่อราคาน้ำมันเชื้อเพลิงแพงขึ้น ความก้าวหน้าในการใช้เครื่องกลไกเสียไป จำเป็นต้องหันมาพึ่งแรงงานจากสัตว์ที่เคยใช้อยู่ก่อน เมื่อหันกลับมา ก็ปรากฏว่ามีปัญหาเพราะชาวนาไม่มีเงินซื้อโคและกระบือมาเลี้ยงเพื่อใช้แรงงาน” การจัดตั้งธนาคารโค กระบือ ถือเป็นการลดต้นทุนการผลิต ด้านเครื่องจักรและพลังงาน อีกทั้งยังเป็นการสืบสานวิถีชีวิตชาวนาไทยแบบดั้งเดิม

นับเป็นความโชคดีของคนไทยที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวสนพระทัยในงานเกษตรกรรม ทรงให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวนาในระยะยาว ทรงทุ่มเทพระราชทรัพย์เพื่อพระราชกรณียกิจด้านการพัฒนาข้าวไทย และพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของชาวนาให้สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

แม้ปีนี้ฝนจะทิ้งช่วงนานอาจส่งผลเสียบ้างในการผลิตข้าว แต่หากชาวนาหันมาทำนาแบบพึ่งตนเองตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็จะช่วยบรรเทาทุกข์ของชาวนา ขจัดปัญหาหนี้สิน แต่ละครอบครัวมีอยู่มีกินสร้างรอยยิ้มให้คนในชุมชนก่อเกิดเป็นสังคมที่เข้มแข็งยั่งยืนอยู่ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกสมัยใหม่อย่างมีความสุขและยั่งยืน

อ้างอิง

<http://aanesan.wordpress.com/2009/12/16/ข้าว-นโยบายแก้ปัญหาอย่างยั่งยืน>

<http://www.chaipat.or.th/chaipat/index.php/th/concept-and-theory-development/to-develop-self-reliance-of-farmers>

<https://web.ku.ac.th/king72/2539/kaset7.htm>

<http://www.posttoday.com2สังคม/สังคมทั่วไป/304827/น้ำในเขื่อนไม่พอชนนอกเขตชลประทานเลื่อนทำนา>

<http://www.thairice.org/html/culture/culture04.html>